

УДК 640.43:338.48+615.8

PELOID THERAPY AS A PROMISING DIRECTION OF RECREATION IN THE HOTEL INDUSTRY**ПЕЛОЇДОТЕРАПІЯ ЯК ПЕРСПЕКТИВНИЙ НАПРЯМ РЕКРЕАЦІЇ В ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ****Abramova A.G. / Абрамова А.Г.***c.t.s., as.prof. / к.т.н., доц.***Myroshnyk Y.A. / Мирошник Ю.А.***assistant / асистент***Sikan S.Y. / Сікан С.Ю.***master of degree / магістр**National University of Food Technologies, Kyiv, Volodymyrska 68, 01601**Національний університет харчових технологій, Київ, вул. Володимирська 68, 01601*

Анотація. В роботі розглянуто вплив рекреаційного потенціалу місцевості на розвиток туристичної, соціальної та економічної діяльності в регіоні. Представлено статистичні дані зміни кількості міжнародних туристів у світі в період з 1950 р. по 2018 р. Встановлено, що за останні десять років кількість міжнародних туристів збільшилась на 50%. Згідно зі статистичним прогнозом наданим Всесвітньою туристичною організацією (WTO) до 2050 р. кількість подорожуючих збільшиться приблизно на 43%.

Серед подорожуючих велика кількість туристів (приблизно 50%) обирають напрямки (країни), які характеризуються наявністю природних рекреаційних ресурсів (геологічних або ландшафтних). Вагомий сегмент туристів подорожують з метою оздоровлення та обирають, відповідно до поставленої мети, готельні підприємства, які надають спектр додаткових лікувально-профілактичних послуг (наприклад, таласотерапію, бальнеотерапію, пелоїдотерапію, геліотерапію, аеротерапію, сапропель терапію, гідротерапію). Тому перспективним напрямком розвитку готельного господарства, як в Україні так і у світі в цілому, є розширення ринку велнес та курортних готелів, особливо в тих регіонах, які мають рекреаційні ресурси.

В роботі представлено актуальність надання послуг пелоїдотерапії (застосування лікувальних грязей) та надано характеристику різних видів пелоїдів. В статті надано порівняльну характеристику відомих світових курортів де є природні родовища пелоїдів та розглянуто лікувальні та оздоровчо-профілактичні послуги, які надаються в місцевих засобах розміщення (готелях та санаторіях) з використанням лікувальної грязі.

Визначено, що розширення оздоровчо-профілактичних послуг з використанням лікувальних грязей сприятиме підвищенню рівня конкурентоспроможності готельних підприємств та забезпечить розширення контингенту споживачів готельного продукту.

Нами обґрунтовано доцільність розвитку курортно-рекреаційного потенціалу в Скадовському районі Херсонської області, зокрема в смт Лазурне. Також для готельних підприємств даної рекреаційної місцевості (сmt Лазурне), нами запропоновано надавати ряд фізіотерапевтичних та косметологічних процедур з використанням місцевих лікувальних грязей.

Ключові слова: готельна індустрія, рекреація, рекреаційний туризм, курортні готелі, велнес готелі, пелоїдотерапія.

Вступ.

У сучасному світі рекреація користується широкою популярністю у населення, як ефективний спосіб оздоровлення та відновлення нормального самопочуття. За рахунок стрімкого розвитку рекреаційної інфраструктури у світовій економіці вагоме місце відведено ринку рекреаційних послуг.

Важливе значення для розвитку рекреаційної діяльності в певному регіоні має наявність ландшафтних та геологічних (лікувальних грязей, мінеральних та термальних вод) ресурсів території, а також відповідних погодно-кліматичних умов.

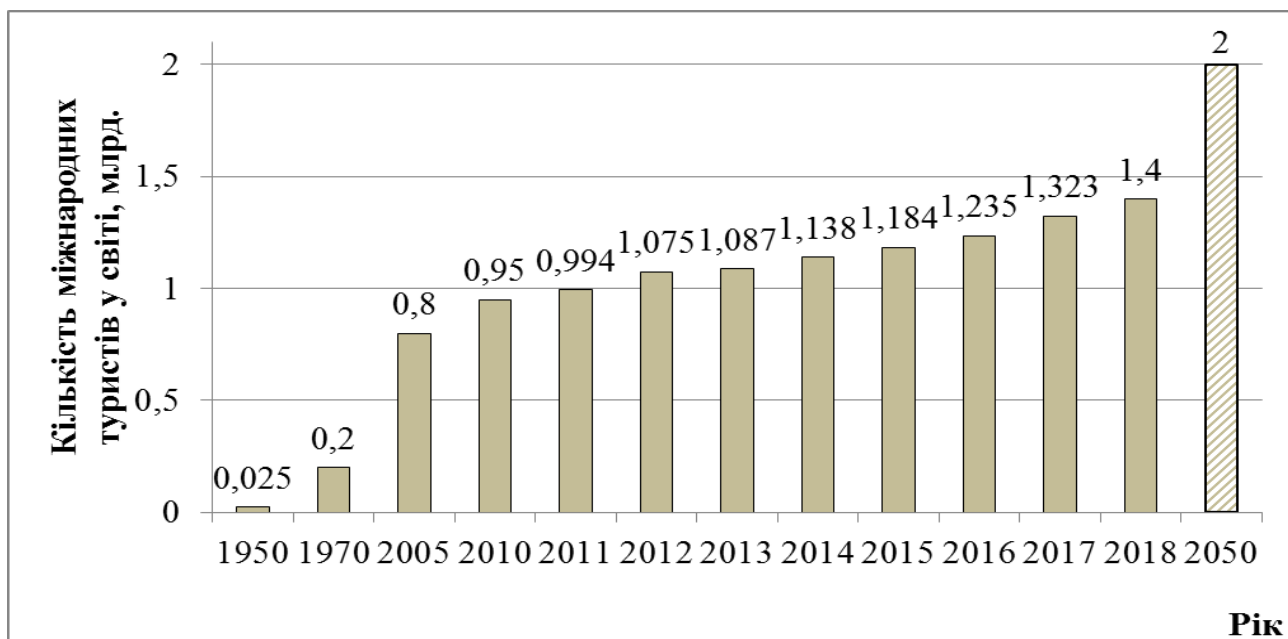
Оскільки, вище зазначені, рекреаційні ресурси у світі розподілені нерівномірно, більшість людей які подорожують в першу чергу звертають увагу на рекреаційний потенціал обраного напрямку і, відповідно, на спектр рекреаційних послуг, які будуть доступні в регіоні.

На теперішній час більшість туристичних напрямків характеризуються унікальними рекреаційними ресурсами та мають своєрідну аттрактивну привабливість для подорожуючих.

Як відомо, ефективне використання рекреаційного потенціалу території сприяє розвитку туристичної та соціально-економічної діяльності в регіоні. Тому в більшості країн світу для створення туристичного продукту обирають регіони з природними рекреаційними ресурсами або де є можливість штучно створити рекреаційні об'єкти.

Загалом, рекреаційний туризм умовно можна поділити на два види – туристично-оздоровчий та пізнавально-туристичний.

За останні десятиліття з кожним роком спостерігається динаміка збільшення чисельності туристичних потоків у світі. За даними Міжнародної організації туризму (UNWTO) у 2018 році кількість подорожуючих становила 1,4 млрд., що на 47% більше у порівнянні з 2010 роком (рис. 1). Фахівці стверджують, що згідно з даною тенденцією очікувано до 2050 року кількість подорожуючих становитиме 2 млрд., тобто – кожен 4 з населення землі [1].

Рис. 1. Динаміка зміни кількості міжнародних туристів у світі

Джерело: [1]

Згідно з аналітичним оглядом статистичних даних, визначено, що приблизно 20% туристичного потоку подорожують з метою оздоровлення. Таким чином

представники даного туристичного потоку надають перевагу засобам розміщення курортного, лікувально-профілактичного та оздоровчого типу.

Більшість підприємств готельного господарства, які знаходяться в рекреаційній або курортній зоні наразі характеризуються тим, що спеціалізуються на вузькому напрямку оздоровчих заходів, доступних в даній конкретній місцевості, наприклад: таласотерапія, бальнеотерапія, пелоїдотерапія, геліотерапія, аеротерапія, сапропель терапія, гідротерапія, тощо.

Розвиток сегменту готельних підприємств курортного типу, які надають послуги оздоровчого типу та велнес-готелів сприятиме збільшенню потоку іноземних і внутрішніх туристів, що в свою чергу підвищить рівень соціально-економічної діяльності в регіоні та в країні в цілому.

Основний текст

З огляду на вищезазначене, перспективним напрямком для готельної індустрії є розширення сегменту додаткових послуг оздоровчого та лікувально-профілактичного типу.

Особливою популярністю серед населення світу користується пелоїдотерапія – лікувальне застосування грязей.

Лікувальні грязі – це природні утворення тонко дисперсної структури, які характеризуються мазеподібною або пастоподібною консистенцією. Вони складаються з води, мінеральних та органічних речовин.

Розрізняють наступні види лікувальних грязей:

– мулові – це грязі, які утворюються в морях та озерах на осілих породах за участі мікроорганізмів, характеризуються чорним або сірим забарвленням зі специфічним запахом сірководню; такі грязі багаті іонами натрію, йоду, кальцію, сірки, заліза, хлору, тощо;

– сапропелі – це різновид грязей, які утворюються у прісних водоймах з відмерлої рослинності та залишків живих організмів; сапропель характеризується високим вмістом органічних речовин, гумусу, бітумів та вуглеводних складових;

– торф'яні – це грязі, які утворюються в болотистій місцевості під час процесу розкладу рослин, який відбувається без доступу кисню; вони характеризуються високим вмістом вологості (90%) та багаті на органічні речовини, зокрема на гумінові кислоти, амінокислоти, целюлозу; торф'яні грязі зазвичай мають буре забарвлення;

– сопкові грязі формуються переважно в нафто- та газоносних районах, їх основною складовою є глина; такі грязі багаті на іони бору, брома, йоду;

– гідротермальні грязі, утворюються в зоні активної вулканічної діяльності та у гарячих термальних джерелах; такі види грязей представляють собою напіврідкі глинисті утворення, в природних умовах їх температура може досягати 95 °С; вони характеризуються високою кислотністю (рН < 5) та низьким вмістом мінеральних речовин.

У світі є велика чисельність курортів, які спеціалізуються саме на грязелікуванні. Пелоїдотерапія являється перспективним оздоровчо-профілактичним напрямом, який широко використовується в косметології, а

також для проведення терапевтичних (зокрема, при порушенні функцій опорно-рухової системи) та реабілітаційних (післяопераційних) заходів, при лікуванні захворювань шкіри (екзема, псоріаз, алергічні висипи).

З метою оздоровлення, саме за рахунок пелоїдотерапії, більшість населення світу обирає для рекреації популярні курорти в таких країнах як Італія, Ізраїль, Чехія. Це пов'язано з тим, що дані країни багаті на природні родовища пелоїдів. Курортні регіони для багатьох країн світу являються національним здобутком, оскільки розвиток інфраструктури та готельного господарства в цій місцевості сприяє збільшенню туристичних потоків (внутрішніх та зовнішніх) та підвищенню рівня економічної діяльності.

Нами досліджено курорти з природними родовищами різноманітних пелоїдів та надано характеристику оздоровчих та профілактичних заходів, які надаються в місцевих готельних підприємствах та санаторно-курортних комплексах (таблиця 1).

Таблиця 1

Характеристика курортів з природними грязєвими родовищами

Назва курорту або рекреаційної території	Місце знаходження	Різновид пелоїдів	Оздоровчо-лікувальні або профілактичні процедури, які надаються
Плайя Ла Бокана	Уатулько, Мексика (Huatulco, Mexico)	Мулові грязі	1) Грязєві ванни; 2) масажні процедури з місцевим видом лікувальної грязі;
Парк Сульфур-Спрінгс	Острівна країна Сент-Люсія (входить до складу Малих Антильських островів)	Гідротермальні грязі	Грязєві ванни, які нагріваються природнім геотермальним теплом
Ейн-Бокек (Курорт включає 12 готелів та 2 оздоровчі клініки)	Узбережжя мертвого моря, Ізраїль	Мулові грязі (Ahava) – відносяться до групи хлор-магній-кальцієвих мулів з високою мінералізацією. Грязі Ahava багаті на солі магнію, кальцію, брома, міді, цинку, заліза, літію, кобальту, міді, марганцю.	1) Бальнео таласотерапія; 2) аромопелоїдотерапія: - повне або часткове накладання аплікацій (тривалість процедури 15 хвилин); - зігріваючі грязєві компреси (тривалість процедури 20 хвилин); - грязєове обгортання в гідродинамічній ванні з ефектом флоатингу; 3) фізіотерапія;
Ейн-Геді (готель ISROTEL DEAD SEA 5*)	Узбережжя мертвого моря та природні термальні джерела Мазор, Ізраїль	Мулові, гідротермальні та сапропелеві грязі	Грязєове обгортання (тривалість процедури 50 хвилин)
Неве-Зоар (готель Leonardo Club Hotel Dead Sea 4*)	Узбережжя мертвого моря та природні термальні джерела Мазор, Ізраїль	Мулові, гідротермальні та сапропелеві грязі	Пелоїдотерапія: - грязєові обгортання; - грязєові аплікації; таласотерапія

Геотермальний курорт «Блакитна лагуна»	Півострів Рейкьянес та озеро Міватн, Ісландія	Гідротермальні грязі	1) водні процедури в штучно створеній лагуні (температура води підтримується в межах 36...40 °С); вода лагуни збагачена мінеральними солями, білою глиною, синьо-зеленими водоростями, кремнієм та кварцом. 2) природні термальні ванни біля озера Міватн.
Термальний бальнеогрязьовий курорт «Сальсомаджоре Терме» (курорт включає більше 50 готелів та пансіонатів)	Сальсомаджоре Терме, Італія	Гідротермальні грязі	1) Мінеральні ванни; 2) оздоровчі процедури в термальних басейнах; 3) зрошення термальною водою; 4) грязьові аплікації; 5) косметологічні процедури; 6) бальнеотерапія при якій застосовуються сірчано-сольові та сольово-бромйодисті води.
Грязелікувальний курорт «Терме Баталія»	Регіон Венето, Італія	Гідротермальні грязі	1) Пелоїдотерапія; 2) фанготерапія.
Курортний комплекс Абано та Монтегратто	Регіон Венето, Італія	Гідротермальні грязі	1) Пелоїдотерапія, яка проводиться в 4 етапи: I – нанесення лікувальної грязі (t 37...38 °С) на шкіру; тривалість етапу 15...20хвилин; II – прийом теплої ванни з термальною водою; тривалість етапу 8 хвилин; III – обгортання гарячим рушником та відпочинок протягом 30...40 хвилин; IV- тонізуючий масаж; 2) бальнеотерапія.

Авторська розробка

З огляду на зазначені результати аналітичного дослідження, визначено що в різних країнах світу, де є природні грязьові родовища, спостерігається активний розвиток готельної індустрії. Це пов'язано з тим, що в умовах сучасного розвитку готельного бізнесу високий відсоток споживачів готельного продукту обирають засоби розміщення, які надають не тільки послуги гостинності, а й комплекс загальнооздоровчих послуг. Тому на теперішній час високою популярністю користуються готелі, які мають SPA-комплекси та Wellnes-центри, і це стосується не лише готельних підприємств курортного або сімейного типу, а і підприємств ділового, туристичного призначення.

Загалом наявність послуг оздоровчо-лікувального або профілактичного

призначення надає готельним підприємствам ряд конкурентних переваг:

- власний контингент споживачів готельного продукту (постійні гості);
- розширення контингенту споживачів готельного продукту, зацікавлення та залучення нових гостей;
- запобігає зниженню рівня прибутку в міжсезонний період, за рахунок орієнтованості оздоровчо-профілактичних послуг на контингент місцевих мешканців;
- покращення якості обслуговування та надання більшого спектру додаткових послуг;
- підвищення рентабельності та прибутковості підприємства;
- сприяє створенню власного фірмового стилю;
- надає можливість для створення клієнтоцентрованого підходу під час реалізації готельного продукту;

В багатьох країнах на законодавчому рівні надається увага технічному оснащенню курортної місцевості, а саме безпосередньо природним родовищам лікувальної грязі. Наприклад, у деяких країнах світу в регіонах багатих на природні родовища пелоїдів є спеціально облаштовані термальні басейни та природні грязьові ванни. Тобто послугами таких термальних «спа-центрів» вільно можуть скористатись всі бажаючі туристи та місцеві мешканці. Прикладами є грязьові басейни в Турції (м. Мармаріс та Дальян); вулканічні та термальні природні ванни в Ісландії (озеро Міватн); грязьові басейни Греції (м. Крінідес, східна Македонія). Такий підхід сприяє розвитку регіональної інфраструктури та розширенню економічної діяльності у сфері гостинності в вищезазначених країнах.

Для розвитку готельного господарства в Україні доцільним є зорієнтуватись на міжнародний досвід надання оздоровчих та профілактичних послуг шляхом використання різних видів пелоїдів.

Серед Європейських країн Україна займає одне з провідних місць за рекреаційним потенціалом. Згідно з дослідницькими даними, приблизно 15% території України відноситься до курортної та рекреаційної місцевості. Зокрема, Україна характеризується тим, що її територія багата на лікувальні грязі практично всіх бальнеологічних типів [2]. Тому для розвитку економіки України доцільним є підтримка та розширення курортно-рекреаційного комплексу за рахунок збільшення чисельності підприємств готельного господарства з послугами оздоровчо-профілактичного типу. Така політика перспективно сприятиме на розвиток внутрішнього та зовнішнього (в'їзного) туризму в державі.

Для України перспективним є розвиток курортно-рекреаційного потенціалу в Скадовському районі, Херсонської області. Згідно з аналітичними та статистичними даними Скадовської районної держадміністрації, а також з огляду на вигідне географічне розташування, природно-кліматичні умови та наявні ресурси головним пріоритетним напрямком подальшого розвитку даного району є розвиток його курортно-рекреаційного комплексу, що включає у себе 3 оздоровчі зони – м.Скадовськ, смт Лазурне та с.Красне [3].

Серед зазначених оздоровчих зон, саме смт Лазурне характеризується

наявністю природніх пелоїдних родовищ. Тому в проєктованих готельних підприємствах в смт Лазурне нами пропонується надавати комплекс оздоровчо-лікувальних, профілактичних та косметологічних заходів з використанням лікувальних грязей даної місцевості.

Актуальним є надання послуг грязелікування за різними формами:

- єгипетська методика грязелікування;
- грязелікування у вигляді грязьових розвідних ванн;
- аплікаційний метод;
- метод одночасного впливу на організм за допомогою лікувальної грязі та електричного струму.

Також перспективним напрямком серед оздоровчих процедур є поєднання пелоїдотерапії з фізіотерапевтичними процедурами:

- гальваногрязелікування – лікувальна процедура, під час якої на тканини пацієнта впливають одночасно постійним струмом і сульфідною муловою або торф'яною гряззю;
- електрофорез з грязьовим розчином;
- пелоїдоіндуктотермія – сполучення грязелікування з індуктотермією;
- пелофонотерапія – сполучення ультразвуку з лікувальною гряззю.

Грязі також застосовують у косметології у вигляді масок для обличчя, тіла, волосся, а також ванночок і компресів. На теперішній час у світі застосовують нові методики застосування пелоїдів для косметичних процедур:

- холодні грязьові аплікації, з температурою грязей 18–20 °С і 23–25 °С;
- кріопелоїдотерапія;
- метод тонкошарової термоконтрасної грязьової аплікації з попереднім нагріванням шкірних покривів;
- методики грязелікування із впливом на рефлексогенні зони.

Таким чином надання вищезазначених послуг з використанням лікувальних пелоїдів дозволить розширити спектр додаткових послуг та сприятиме покращенню обслуговування споживачів готельного продукту.

Заключення та висновки.

Нами було розглянуто розвиток рекреаційної діяльності у світі. Встановлено, що у сучасному світі вагомий сегмент рекреації займають оздоровчо-профілактичні та лікувальні послуги, які надаються в підприємствах готельного господарства як додаткові послуги.

За результатами дослідження, визначено, що у світі високою популярністю користуються послуги оздоровчого призначення з використанням природніх лікувальних пелоїдів (грязей). Нами були дослідженні найбільш відомі родовища цілющих грязей, та охарактеризовано послуги готельних підприємств які пов'язані з використанням місцевих пелоїдів. Визначено, що надання послуг пелоїдотерапії дозволяє підвищити конкурентоспроможність готельних підприємств та сприяє розширенню контингенту споживачів.

З огляду на світовий досвід, визначено, що перспективним напрямом для готельної індустрії та туристичної діяльності в Україні є розвиток власного курортно-рекреаційного потенціалу. Встановлено, що Скадовський район

Херсонської області характеризується наявністю різноманітних рекреаційних ресурсів, зокрема і наявністю природних родовищ пелоїдів. Тому нами були запропоновані перспективні заходи з пелоїдотерапією, які доцільно реалізовувати в підприємствах готельного господарства в смт Лазурне Скадовського району.

Література:

1. World Tourism Organization. [Електронний ресурс] Режим доступу: <https://media.unwto.org/>
2. Мацола В.І. Рекреаційно-туристичний комплекс України / Ін-т регіон. дослідж. НАН України. - Л., 1997. - 259 с.
3. Василевська Я.В. Туризм як один з факторів розвитку Херсонської області // Вісник Дніпропетровського національного університету. Серія «Геологія. Географія». – 2008. – Т. 16, № 3/2. – С. 80 – 86.

References:

1. World Tourism Organization: <https://media.unwto.org/>
2. Matsola V.I. Rekreatsiino-turystychnyi kompleks Ukrainy [Recreational and tourist complex of Ukraine] in *Instytut rehionalnykh doslidzhen. NAN Ukrainy* [Institute for Regional Studies. National Academy of Sciences of Ukraine], 259 p.
3. Vasylevska Ya.V. Turyzm yak odyin z faktoriv rozvytku Khersonskoi oblasti [Tourism as one of the factors of development of Kherson region] in *Visnyk Dnipropetrovskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Heolohiia. Heohrafiia»* [Bulletin of Dnipropetrovsk National University. «Geologists Geography Series»] vol. 16, № 3/2, pp. 80 – 86.

Abstract. *Introduction. The impact of the recreational potential of the area on the development of tourism, social and economic activity in the region was considered in the article. The statistics of changes in the number of international tourists in the world from 1950 to 2018 are presented. It is established that over the last ten years the number of international tourists has increased by 50%. According to a statistical estimate provided by the World Tourism Organization (WTO), the number of travelers will increase by approximately 43% by 2050.*

Most tourists travel for the sake of health and choose, according to the stated purpose, hotel companies that provide a range of additional treatment and preventive services (for example, thalassotherapy, balneotherapy, peloid therapy, heliotherapy, aerotherapy, sapropel therapy). Therefore, a promising area for the development of the hotel industry, both in Ukraine and in the world as a whole, is the expansion of the market for wellness and resort hotels, especially in those regions that have recreational resources.

Main text. The relevance of the provision of peloid therapy (use of therapeutic mud) is presented in the paper and the characteristics of different types of peloids are presented. The article gives a comparative description of the famous world resorts where there are natural deposits of peloids and examines the medical and health services provided in hotels with the use of therapeutic mud.

It is determined that the expansion of health and preventive services with the use of medical mud will increase the level of competitiveness of the hotel enterprises and will provide an expansion of the contingent of consumers of the hotel product.

Conclusions. We have justified the feasibility of development of resort and recreational potential in the Skadovsky district of Kherson region, in particular in Lazurne. Also for the hotel enterprises of this recreational area (Lazurne), we are offered to provide a number of physiotherapy and cosmetology procedures using local therapeutic muds.

Key words: *hotel industry, recreation, recreation tourism, spa hotels, wellness hotels, pelotherapy.*

Стаття отримана: 20.11.2019 р.

© Абрамова А.Г., Мирошник Ю.А., Сікан С.Ю.